מו: בית שמאי פרק רביעי זבחים

אחת לכלל ואחת לפרט. לאו כלל ופרט ממש דמרומתקים זה מזה הן אלא דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל לומר על הכלל כולו יצא [1] והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים [2] (ויקרא ז) והלא שלמים מיוחדים קדשי מזבח היו [3] ולמה יצאו להקיש אליהם ולומר לך מה שלמים מיוחדים קדשי מזבח אף כל קדשי מזבח (בכלל כל הקדשים אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל וטומאתו עליו (שם כב) כל הקדשים בכללו): **לדברים שאינן נאכלין.** כגון עצים ולבונה שאינן ראויים לאכילה אם אכל מהם בטומאת הגוף חייב כרתנן דמתניתין: **ולר"ש.** דמתני': **חד מהאי וזוזא.** אמרי חדא מילתא ואינן תרי חדא מילתא: **חד אמר.** חד מהאי זוזא אמר מחלוקת שנחלקו חכמים על רבי שמעון [4] שחייב: **בטומאת בשר.** אם אכלן בעצים ולבונה טמאין ליקה משום לאו דוהכשר אשר יגע בכל טמא וגו' (ויקרא ז) דאמר מר (חולין דף לו:) והכשר יחיצה לרבות עצים ולבונה: **אכל בטומאת הגוף.** וכן טהורים דברי הכל אינו ליקה דלא אתיבתו בה: הכי גרסינן **כיון דקרינן ביה והכשר אשר יגע וגו' קרינא ביה טומאתו עליו וכרכה.** כלומר כיון דבטומאת בשר אמרי רבנן ליקה אעצים ולבונה בטומאת הגוף נמי אית להו לליקה דהא גבי הדדי כתיבי: **אסיפא.** אמילתיה דר"ש והכי אמרינן מחלוקת דרבי שמעון אדרבנן דלא לקי בטומאת הגוף דלא רבי רחמנא אכל בטומאת עצמן דדביהו קרא דברי הכל ליקה: **כיון דלא קרינן בהו.** בעצים ולבונה לרבי שמעון וטומאתו עליו דטומאת הגוף לא קרינן בהו והכשר אשר יגע וגו': **לאפוקי בעלמא.** ומעלה דרבנן היא [5] וקרא אאכמכתא בעלמא הוא והכי אמרי' בפסחים (דף כד:) דאין לוקין עליו: **מתני' לשם זבח.** לאפוקי שנוי קדש כגון לשם זבח אחר: **לשם זובח.** לאפוקי שנוי בעלים. והא דלפנין להו מקראי בפ"ק (לעיל ב:): **לשם אחיס לשם ריח.** בגמרא מפרש לאפוקי מאי דליף לה מקרא: **לשם חטא.** לשם חטאו שהוא מביאו עליו: **אף מי שלא היה בלבו כו'.** שאחר שחט כשר: **שהוא מנאי בית דין.** שיחמו [6] שחט כדאמרן בפ"ק (לעיל ב:) התנו בית דין דלא לימא לשמו דלמא אתי למימר שלא לשמו: **שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובר.** הלכך אי הוה [7] שלא לשמו אע"ג דבעלים אמרי לשמו לאו מילתא מילתא דכתיב המקריב אותו לא יעשנו (ויקרא ז): **גמ'** עולה לשם עולה כו'. קרא קדשים עולה אשה ריח ניחוח לה' (ויקרא א). ואע"ג דלאו בשחיטה כתיב אשכחן ליה בשלמים גבי זביחה והקריב מזבח השלמים אשה לה' (שם ג) שהחה זביחה לשם שלמים לשם אשים לשם שם [8] והאי דנקט הכא קרא דעולה משום דכתיבי כולהו גביה וגבי שלמים לא כתיב בההוא קרא לריח [9] ניחוח: **לאפוקי בכבא.** ע"מ לעשותו תמיכות צלויות בגחלים קרבנות"ש בלע"ז ולוגמתו בעיזוכין (דף כט:) ונייתי הוגגת [10] דערבתא ונכביע ויכול [11]: **אין בכסס משום ריח.** דכיון דצלאן תמילה חוץ למערכה הו לא מקבי ריחא: **כגחס רוח.** נחת רוח לפני הקדוש ברוך הוא שאמר ונעשה לרצונו [12]: **ולא יחללו.** אין דבר אחר מחלל את קדשים אלא מי מחללו [13] קדשים מחללין קדשים כדנפקא לן (לעיל ה.) דנמחשבה שלא לשמו מתחללים מושחט אותה לחטאת (ויקרא ז): **בעמאת דלא היה בלבו כלל.** שאחט סתם וממילא קרב לשמו: **הא לשם חולין כשר ואינו מרצה.** וכי אמר רב נמי כשרה ואינה מרצה קאמר: **לשם חולין.** שיודע שהיא חטאת ושחט לשם חולין כשרה כדאמרן שאין חולין מחללין קדשים: **משום חולין.** כסבור שהם [14] חולין שקולה הייתי מתעסק בדברים אחרים ואינו עסוק בקדשים: **למתעסק**

אחת לכלל ואחת לפרט ואחת לדברים שאינן נאכלין ולרבי שמעון דאמר דברים שאין נאכלין אין חייבין עליהם משום טומאה לאיתויי מאי לאיתויי [1]חטאות הפנימיות ס"ד אמינא הואיל [2]ואמר רבי שמעון כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול משום טומאה נמי לא ליחייב קמ"ל: נומי ר' שמעון מחייב את שדרכו לאכול כו': איתמר רבי יוחנן וריש לקיש רבי אלעזר ורבי יוסי ברבי חנינא חד מהאי זוזא [3] וחד מהאי זוזא חד אמר מחלוקת בטומאת בשר אבל בטומאת הגוף דברי הכל אינו לוקה וחד אמר כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו [4] מאי טעמא כיון דקרינא ביה [5]והכשר אשר יגע בכל טמא קרינן ביה [6]וטומאתו עליו רב טביומי מתני הכי רב כהנא מתני הכי [7] חד מהאי זוזא וחד מהאי זוזא אסיפא חד אמר מחלוקת בטומאת הגוף אבל בטומאת בשר דברי הכל לוקה וחד אמר כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו אמר רבא כמ"ד כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו מאי טעמא כיון דלא קרינא ביה וטומאתו עליו ונכרתה לא קרינן ביה והכשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל [8]והאמר מר והכשר [9]לרבות עצים ולבונה לפוסלה [10] בעלמא: **מתני' [11]לשם ששה דברים הזבח נזבח [12]לשם זבח לשם זובח לשם השם לשם אשים לשם ריח לשם ניחוח והחטאת והאשם לשם חטא אמר רבי יוסי אף [13] מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אלו כשר שהוא תנאי בית דין שאין המחשבה הולכת [14]אלא אחר העובר: **גמ'** אמר רב יהודה אמר רב [15]עולה [16]לשם עולה לאפוקי לשם שלמים דלא אשים [17] לשם אשים לאפוקי בכבא [18] דלא ריח לשם ריח לאפוקי אברים שצלאן והעלן דלא [19]דאמר רב יהודה אמר רב יאברים שצלאן והעלן אין בהן משום ריח ניחוח [20]לשם הנחת רוח לה' לשם מי שאמר והיה העולם [21] אמר רב יהודה אמר רב [22]חטאת ששחטה לשם עולה פסולה לשם חולין כשרה [23]אמר ר' אלעזר [24] מ"ט דרב [25]ולא יחללו את קדשי בני ישראל [26]קדשים מחללין קדשים ואין חולין מחללין קדשים: מתיב רבה אמר רבי יוסי אף מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אלו כשר שהוא תנאי ב"ד טעמא שלא היה בלבו כלל הא היה בלבו לשם חולין פסול א"ל אביי דלמא לא היה [27] כלל כשר ומרצה הא היה בלבו לשם חולין כשר ואינו מרצה א"ר אלעזר [28] חטאת ששחטה לשם חולין כשרה משום חולין פסולה [29]כדבעא מיניה שמואל מרב הונא**

מסורת הש"ס

א) לעיל מב. (וש"נ), **ב)** חולין לו: וש"נ, **ג)** לעיל ב:, **ד)** חולין לח:, **ה)** תי"כ ויקרא נדבה סוף פ"ז וסופ"ז וסופ"ט, **ו)** מנחות כח, **ז)** ער' ספרי קורח קיח, פנחס קכג, **ח)** לעיל נ., **ט)** שם., **י)** ירושי קידושין פ"א ה"ה, **כ)** יבמות ז. כריתות כ., **ל)** עי' ספרי פנחס שם, **מ)** לעיל מה:

לגירי"ש

קרבנותיה"ש הבנתיה"ש. תחיכות בשר צלויות על פחמים.

שינויי נוסחאות

א) ל"ל זוזא ש"מ. יכן כלל הקמתה, וכיה פרש"י ד"ה, וכמ"ל זוא. ויפיוסו אונות כתוחמת בשנת קבע ע"ג), והרשע"ן גרס כלפנינו זוזא, ופי' דהוא כמו אונא דזי' וכי' מתלמים, וגרס"י כ"ה זוגא: **ב)** כש"מ ותמ"י נוסף אמר רבא מסתברא בפ"ד במחלוקת בזו כך מחלוקת בזו. ומלקמן: **ג)** תוכת הבי נמתק ש"מ: **ד)** ל"ל לפסולא ש"מ: **ה)** ל"ל שמעתי שאף מי ש"מ: **ו)** ל"ל אשה וכ"ה בכל כתה"י **ז)** ים נוהסים בגבא (תוספתא שבת ומי' לרוסים: **ח)** ל"ל רב אלעזר הקמתי. וכ"ה פרש"י ד"ה. וכמ"ל זוא. ויפיוסו אונות כתוחמת בשנת קבע ע"ג), והרשע"ן גרס כלפנינו זוזא, ופי' דהוא כמו אונא דזי' וכי' מתלמים, וגרס"י כ"ה זוגא: **ב)** כש"מ ותמ"י נוסף אמר רבא מסתברא בפ"ד במחלוקת בזו כך מחלוקת בזו. ומלקמן: **ג)** תוכת הבי נמתק ש"מ: **ד)** ל"ל לפסולא ש"מ: **ה)** ל"ל שמעתי שאף מי ש"מ: **ו)** ל"ל אשה וכ"ה בכל כתה"י **ז)** ים נוהסים בגבא (תוספתא שבת ומי' לרוסים: **ח)** ל"ל רב אלעזר הקמתי. **ט)** ל"ל הכי הוה אמינא. **י)** ל"ל אמר מר. **יא)** ל"ל דרש ר"ש. **יב)** הוי. אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל (ולה"ל ש"מ) וטומאתו עליו כל הקדשים בכללו. ולמה יצאו וכו' כל"ל ומה שנכנסו להלן נמחק). ועי' לריתות כ ע"א ד"מ ריחמת ז ע"ב ד"ה ד"ה ד"ה. **יג)** ל"ל דרש ר"ש. **יד)** ל"ל לומי שחייב ש"מ: **טו)** שישחטו ש"מ: **טז)** הוה אמר ש"מ: **יז)** ל"ל דרש ר"ש. **יח)** הכשר אשר יגע בכל טמא ש"מ: **יט)** ל"ל דרש ר"ש. **כ)** אם אוחה אמר. **כא)** ל"ל שהיא ש"מ: **כב)** תוכת עלה נמתק. **כג)** בדרדשין. **כד)** ל"ל בהוכשר ל"ל. **כה)** ל"ל בהוכשר ליקרב כו' בהוכשר ליקרב. **כו)** ל"ל אי לן ייצא. לחכי איצטריך יקרב ליש לי מתיירין משיקרבו מתיירין יעוד איצטריך דבו. **כז)** ל"ל והאמר דרי"ה לעיל הנוסר הוא לבל הפחות הפשוט דרי' יוחנן הוא דאמר כו'. **כח)** ל"ל תנן. **כט)** תוכת פיגול נמתק. ופי' מלמ"ש.

ליקוטים

לשם ששה דברים הזבח נזבח. דעת תוספות במכילתין שכבל אינבע עבודות צריך בוונה ששה דברים, וכן בשעה הקטרה צריך כוונה תוך מכוונה הזובח דלא שייך בהקטרה, ובריעבד אם ביין בני עבודות שלא לשם השם ישלא לשם אישים כו' בשר, דכל הנהו כוונות אינן אלא למצוה ע"ש. אבל הרמב"ם הערוך דק דבשעת זביחה צריך אלו הנו כוונות ע"ש (מרמ"ק). לשם השם. בפירוש לשם השם לא בא שום דבר מבואר לא בגמ' ולא בפרש"י. וז"ל הרמב"ם סוף פ"ד דמעה"ק, לשם הזבח, ולשם הזיבה, ושהבחת להקב"ה, ושיקטירו לאישים, ושהקטרתו לריח בלבד, ושריח זה נחת רוח לפני השם. עכ"ל. ריש לפרש לשם השם כדאיתא בגמ' דלא ליימא אינש קרבנא לאלקים אלא להודיה שם כדרי"מבני מיר, ועכ"פ כאוקר מלרנו: אשה לשם אשים. כשישחטנו יהא שוחט לשם ראש. ובל אשה לשם אש. לשון רש"י. ולא פירש הרב הזה לשם השם. ובגמרא אמרו לאמוקי כבבא דלא, ופרשי בו שישחטנו על מנת להעלותו על גבי אש בוערת בערבה, לא להעלות על גבי נחלים עומדות שמתבטלת ההלכות. ולי נראה שעדיף לבוין שתאכלה האש לגמרי, לא שיעלה שם מעט. והוא מלשונם בבן סורר ומורה בבשר כיבא דאכלי גבר, ובמסכת ערובין ובכבש ובינוכל. ריש שנדרסן לשם לאמוקי גבבא דלא, ושריקורו לאישים, ושהקטרתו לריח בלבד, ושריח זה נחת רוח לפני השם שהמיקוח בקש ובגבבא (תמיד קטרת רקוח ה, ט): ריח ניחוח לשם הנחת רוח, כלומר שיהכוון בזה שעלה אותו הריח שמעלה האש לנחת רוח להקב"ה שאמר ונעשה רצונו כמ"ש בתורת כהנים (תמיד ד"ש כ' לה):

שיטה מקובצת [**אחת לכלל ואחת לפרט.** לאו כלל ופרט ממש] דהא הפרט כשלמים כתיב וכלל כפרשת אחור ד"ה כי פרט וכלל ולא תרגיש מכבר שהיה [בכלל ויצא מן הכלל, ללמד על הכלל כולו יצא] מדרשינן לה בפ"ק דיבמות (דף ד.) שלמים בכלל כל הקדשים היו ולמה יצאו לטהר לך מה שלמים קדשי מזבח אף כל קדשי כו'. ואית לה לי לשטוטי קדשי מזבח מדכתיב מיעוט לך מדכתיב כל שם אשר הדרשינן לעיל (דף מה:) כיכבר ליקרב ל"ל דהיה אמינא כי מעטין [הוכבר ליקרב ד"מ בקדשי מזבח. יכן הא דדרשינן לעיל כאיזו ביהר לטהרים (ולהיו) [אין] חייבין כלי משום טומאה. אמר"ר יעקב מקיטון מר דהא דקיש לן לעיל (דהמלבו) [דאמר] יקרב כיכבר ליקרב אלמר יצא כשעשאם מעטן דבכל הקדשים נמי לא מחייב אלא בזבח ובמנחה ובמנחה ובמנחה